

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2019

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strapunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metode punt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie' omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
10. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
11. In bewerkings, moet nie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
12. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☐.
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf. Neem kennis dat een kommentaar meer as een aspek kan aanspreek
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 17 bladsye.

VRAAG 1

1.1	1.1.1	Onwaar ✓
	1.1.2	Waar ✓
	1.1.3	Waar ✓

3

1.2 LESSENAARFABRIEK

1.2.1	Fabrieksbokoste-nota	
	Indirekte arbeid	R 296 500
	Waardevermindering van fabrieksaanleg	166 000
	Water en elektrisiteit (248 000 + 18 000) x 80% of -53 200 198 400 + 14 400	212 800 ✓ ☒ *
	Fabriekshuur (345 600 x 810/1080) of -86 400	259 200 ✓ ☒ *
	Versekering (12 600 x 75/25) of x 3 of 50 400 – 12 600	37 800 ✓ ☒ *
	Fabriek diverse uitgawes	107 700 ✓
	-1 (vreemde item) advertensie * Een deel korrek	1 080 000 ✓ ☒ *

8

1.2.2	Bereken die totale koste van produksie van klaarprodukte.	
	Bewerkings	Antwoord
	$3\ 060\ 000 + 1\ 440\ 000 + 1\ 080\ 000$ 9 000 x 160 twee of geen punte ✓ OF eenhede DMK/e DAK/e FBK/e 620 drie punte 9 000 x (340 + 160 + 120) een punt een punt een punt een metode punt	R5 580 000 ☒ een deel korrek

5

1.2.3	Sihle wil 'n bykomende 1 500 lessenaars vervaardig. Bereken die bykomende wins wat hy kan verwag.	
	Bewerkings	Antwoord
	Ekstra eenhede x bydrae per eenheid $1\ 500 \checkmark \times 170 \checkmark \checkmark$ 750 een punt – 580 een punt (340 + 160 + 80)	R255 000 Korrekte bewerking & een deel korrek ☒

4

1.3 STOELFABRIEK**1.3.1 Verskaf 'n berekening om die gelykbreekpunt vir 2019 te bevestig.**

Bewerkings	Antwoord
$16\,000 \times 96$ of $1\,536\,000$ twee punte $1\,216\,000 \checkmark + 320\,000 \checkmark$ $390 \checkmark - 305 \checkmark$ 85 twee punte OF: verkope VK VasteK $7\,047\,690 - 5\,511\,655 - 1\,536\,000 = 35$ of 0 een punt elk	

4

1.3.2 Lewer kommentaar op die gelykbreekpunt en die produksievlak wat bereik is. Haal syfers aan. As verskille getoon word vir syfers dan is dit gelyk aan twee punte

Kommentaar op: GBP✓ Syfers✓ Kommentaar op produksie ✓ Syfers ✓
 Antwoorde vir vier punte:

- Produseer 16 000 eenhede; maar GBP 18 071 (sien 1.3.1) so maak verlies
- Produseer 2017 minder as GBP so sal verlies maak
- Produksie verhoog van 15 000 tot 16 000 eenhede (met 1 000) en GBP verhoog van 12 400 tot 18 071 eenhede (met 5 671)
- In 2018 het hulle 'n wins op 2 600 eenhede

4

1.3.3 Sihle voel dat die houtgrondstof nie goed beheer is nie. Verskaf 'n berekening

METER	Werklik uitgereik : $22\,000\text{m} \checkmark$ Begroot: $16\,000 \checkmark \times 1,2 \checkmark = 19\,200\text{m} \checkmark$ OF: Vermorsing = $2\,800\text{m}$ vier punte Kies een lyn
OF: EENHEDE	Verwagte: $22\,000$ een punt / $1,2$ een punt = $18\,334$ een punt werklik: 16 een punt OF $2\,334$ minder stoele gemaak vier punte Kies een lyn
OF: TOTALE KOSTE	$22\,000$ een punt $\times 120$ $16\,000$ een punt $\times 1,2$ een punt $\times 120$ een punt Verwagte: = R2 640 000 Werklik = R2 304 000 OF Ekstra koste= R336 000 vier punte Kies een lyn
OF: EENHK	Expected: $1,2$ een punt $\times$ R120 een punt = R144 een punt Actual= R165 een punt OF Ekstra eenh koste = R21 per unit extra vier punte Kies een lyn
OF: % PROD	DMK vermeerder met 33% ($R165 - R124; 41 \div 124$) twee punte Eenhede geproduseer verhoog met 7% ($1\,000 \div 15\,000$) twee punte

4

Identifiseer TWEE moontlike oorsake van hierdie probleem. Verskaf 'n oplossing vir ELK.

	MOONTLIKE OORSAKE	OPLOSSING VIR ELK
$\checkmark \checkmark$ Twee geldige & verskillende oorsake met oplossings $\checkmark \checkmark$	Vermorsing /ongeskoolde werkers	Lei werkers op; hou gereeld toesig/ Gebruik tegnologie (stensil/template)
	Skade (vuur/water)	Versterk stoorplek/ kontroleer aflewings
	Diefstal van hout	Interne kontrole/voorraadopname/toesig/ koop in kleiner hoeveelhede/kameras
	Swak kwaliteit hout	Ondersoek ander verskaffers/kontroleer aflewings

4

1.3.4 Gee TWEE redes vir die toename in direkte arbeidskoste. Verskaf 'n oplossing vir ELK.

	REDES $\checkmark \checkmark$	OPLOSSING VIR ELK $\checkmark \checkmark$
$\checkmark \checkmark$ Twee geldige & verskillende oorsake met oplossings $\checkmark \checkmark$	Beurtkrag	Kragopwekker of solar
	Werker ontevrede/Proteste	Kommunikeer met vakbonde
	Inflasie/loonverhoging/ Bonus	Verbeter produktiwiteit
	Oortyd	Beperk oortyd/meer werkers (vermy oortyd)
	Onbevoegde (stadige werkers)	Betaal per eenheid geproduseer / verbeter moniteringsprosedure/opleiding programme

4

TOTALE PUNTE	40
---------------------	-----------

VRAAG 2**2.1.1 Noem DRIE voordele van EFO's.**

✓ ✓ ✓ DRIE verskillende en geldige voordele	Minder bedrog
	Gerieflik en maklik om te gebruik
	Dit kan van die onderneming gedoen word; nie beperk tot kantoorure/ bespaar tyd
	Betalings/ontvangste is dadelik/rekening is dadelik opgedateer/ geen lang toue om te hanteer nie
	Goedkoper bankkoste

3

2.1.2 Janet, die boekhouer, het die taak gekry om alle EFO's te verwerk en te beheer.

Verduidelik TWEE redes waarom die interne ouditeur hieroor bekommerd was. Deelpunte vir onduidelike antwoorde	
✓✓ ✓✓ TWEE verskillende en geldige redes	Te veel verwante werk verwante funksies/geen verdeling van pligte (geen kontrole en beheer)/ Moontlike bedrog
	Sy kan nalatig in haar werk wees
	Gebrek aan toesighouding kan misbruik lei/ betalings nie betyds gemaak
	As Janet afwesig is, is daar geen kontinuïteit nie.

4

2.2 Toon verandering in die totale van die Kontantjoernale vir Junie 2019.

KONTANTONTVANGSTE- JOERNAAL		KONTANTBETALINGS- JOERNAAL
27 530	Voorlopige totale Vir een punt; of R 1125 in KOJ & R1 125 X 2 in KBJ Twee punte of 0 7 950 KOJ een punt 5 250 in KBJ een punt	32 400
-1 as 1 125 hier getoon word en slegs een keer in KBJ		1 125 ✓
1 500 ✓✓		
1 400 ✓✓		1 200 ✓
(7 950 – 5250) 2 700 ✓✓		
2 800 ✓		175 ✓
130 ✓		
36 000	TOTALE	34 00

-1Vreemdeof ekstra items maks -1 bv 9 500

11

2.3 Bereken: Bankrekeningsaldo

Bewerkings	Antwoord
$9\,200 + 36\,000 - 34\,900$ ✓ ☒ ☒ sien 2.2 sien 2.2	10 300 ☒ een deel korrek

4

2.4 BANKVERSOENINGSTAAT OP 30 JUNIE 2019

	DEBIET	KREDIET
Kt Saldo per bankstaat	Balansseersyfer Kan Dt of Kt	12 550 ☒
Kt Uitstaande deposito's		9 675 ✓
Kt Foutiewe inskrywing		1 125 ✓
Dt Uitstaande tjeks/EFO		
444	4 670 ✓✓	
522	4 580 ✓	
EFO 14	3 800 ✓	
Saldo volgens bankrekening	sien 2.2 10 300 ☒	Moet nie 9 200 aanvaar nie
	23 350	23 350

8

As Dt/Kt kolom nie aangedui is nie, aanvaar eerste kolom as debiet
 Hakies nie toelaatbaar in twee kolom metode
 -1 Vreemde items (as punte verdien elders vir die bedrag) -1 maks
 -1 maks Aanbieding (indien geen/foutiewe besonderhede)

OF:

VERTIKALE METODE (kies een):

Saldo per bank staat	12 550
Uitstaande deposito	9 675
Foutiewe inskrywing	1 125
Uitstaande tjeks/EFOs	
444	(4 670)
522	(4 580)
EFT 14	(3 800)
Saldo per bankrekening	10 300

Saldo per bank staat	10 300
Uitstaande deposito	(9 675)
Foutiewe inskrywing	(1 125)
Uitstaande tjeks/EFOs	
444	4 670
522	4 580
EFT 14	3 800
Saldo per bankrekening	12 550

TOTALE PUNTE

30

VRAAG 3**KABINETTE**

3.1 Bereken die waarde van die eindvoorraad deur die EIEU-metode te gebruik.

Bewerkings	Antwoord
$(230 \checkmark \times 1\ 100 \checkmark) + (50 \checkmark \times 990 \checkmark)$ 253 000 as 280 – eenhede in eerste deel 49 500	een deel korrek R302 500 ☒

6

3.2.1 Bereken die % winsopslag wat in 2019 behaal is.

Bewerkings	Antwoord
$\frac{3\ 480\ 000 - 2\ 170\ 500}{2\ 170\ 500} \checkmark \checkmark \times 100$	een deel korrek 60,3% ☒

4

3.2.2 Verskaf TWEE punte om te bewys dat hierdie besluit die doelwitte behaal het.

☒ ☒ TWEE geldige & verskillende punte ☒ ☒ Syfers	Verkope toegeneem tot R3 480 000 (van R3 375 000) / met R105 000 / met 3,1% Aantal klante het toegeneem tot 37 (van 26) / met 11/ met 42%
---	--

4

3.2.3 Die HUB voel dat hierdie besluit ook die maatskappy negatief beïnvloed het. Verskaf TWEE punte (met syfers) wat sy opinie staaf.

Moet nie winsopslag % hier aanvaar nie

☒ ☒ TWEE geldige & verskillende punte ☒ ☒ Syfers)	Die bruto wins het verminder tot 1 309 500 (van 1 425 000)/ met R115 500 / met 8,1%/ Koste van verkope vermeerder tot R2 170 500 (van 1 950 000) / met R220 500/ met 11,3% Gemiddelde aantal eenhede per klant het gedaal tot 63 (van 96) (2 500/26) (2 320/37)/met 33 / met 34% Eenhede verkoop het van 2 500 tot 2 320 gedaal/ met 180/ met 7,2%
--	--

4

Gee die direkteure raad om hierdie probleem op te los. Verduidelik TWEE punte.

☒ ☒ TWEE geldige & verskillende punte	Beperk (wees selektief met) handelskorting tot goeie klante Vind goedkoper verskaffer (om te vergoed vir laag hou van verkooppryse) Verhoog bemarking/adverteer in gebiede buite die huidige teikengebied Verskaf ander aansporingsmaatreëls soos na-verkoopdiens, onderhoud of gratis aflewering
--	---

2

LAMPE

3.3

Bereken die voorraadhoudingsperiode (in dae; gebruik eindvoorraad).			
Bewerkings		Antwoord	
OF		een deel korrek een m punt	
$\frac{59\ 625}{930\ 375} \checkmark \times \frac{365}{1}$	$\frac{265}{3\ 675} \text{ een punt} \times \frac{365}{1}$	23,4 dae ☒ OF 0,8 maande	
		OF	
		26,3 dae OF 0,9 maande	

3

3.4

Bereken die getal vermiste lampe.				
Bewerkings				Antwoord
Beginsaldo	aankope	eindvoorraad	verkope	een deel korrek 460 ✓
600	+ 3 800	– 265	– 3 675	
✓	✓	✓	✓	
Gee TWEE voorstelle oor hoe hy hierdie probleem kan oplos.				
✓✓ ✓✓ TWEЕ geldige en verskillende voorstelle Deelpunt vir gedeeltelike of onvolledige antwoorde	Verdeling van pligte/Delegeer aan verskillende werknemers			
	Dreig met sterk dissiplinêre aksie (in toekoms)/verhaal koste van oortreder			
	Verhoog toesig met gereelde tussenposes/onverwagse fisiese inspeksie van voorraad			
	Verander na deurlopende voorraadstelsel om voorraad te boekstaaf			
	CCTV as interne kontrole maatreël			
	Dring aan op behoorlike dokumentasie vir alle voorraad verskaf			

5

4

TELEVISIESTELLE

3.5

Bereken die waarde van die eindvoorraad van TV-stelle op 30 September 2019 deur die spesifieke identifikasiemetode te gebruik.			
Bewerkings		Antwoord	
LYN:	$7\ 800\ 000 \checkmark - 2\ 580\ 000 \checkmark \checkmark = 5\ 220\ 000$ (4 800 000 + 3 000 000) (430 x 6 000) drie punte	Een deel korrek R11 772 000 ☒	
	OF $870 \text{ twee punte} \times R6\ 000 \text{ een punt}$ (1 300 – 430)		
KYA:	$10\ 440\ 000 \checkmark - 3\ 888\ 000 \checkmark \checkmark = 6\ 552\ 000$ (6 840 000 + 3 600 000) (540 x 7 200) drie punte		
	OF $910 \text{ twee punte} \times R7\ 200 \text{ een punt}$ (1 450 – 540)		

7

3.6

Verduidelik DRIE verskillende kwellings wat George oor hierdie probleem sal hê	
DRIE afsonderlike & geldige punte ✓✓✓✓ deelpunte vir gedeeltelike of onvolledige antwoorde	Direkteure is besig met bedrog en korrupsie/omkoopgeld/konflik van belange
	Onetiese gedrag van HFB plaas die maatskappy in risiko
	Beeld van die maatskappy sal negatief geraak word/ sal die aandeleprys beïnvloed en ook verdere beleggings deur moontlike beleggers
	Hoë waarde is opgesluit in voorraad wat nie verkoop nie/ likiditeit
	Aandeelhouders sal hulle aandele wil verkoop
	Dit sal die ouditverslag nadelig raak
	Onderneming sal reputasie verloor aangesien dit oneties is.

TOTALE PUNTE

45

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

VRAAG 4

4.1

4.1.1	C ✓
4.1.2	E ✓
4.1.3	D ✓
4.1.4	A ✓
4.1.5	B ✓

5

4.2 **VISIV BPK.**4.2.1 **Bereken:**

(i) Waardevermindering vir die huidige jaar							
Bewerkings	Antwoord						
225 000 ✓ x 25% x 8/12 ✓	een deel korrek R37 500 ✓						
(ii) Drawaarde van voertuie verkoop							
Bewerkings	Antwoord						
✓ ☒ 225 000 – 37 500 sien (i) hierbo 100 000 + 75 000 + 37 500 OF: 400 000 – 212 500	Twee punte R187 500 Indien foutief sien bewerkings. Kan nie volpunte kry as ekstra bewerkings						
Bereken: Wins/Verlies op verkoop van bate							
Bewerkings	Antwoord						
✓ ☒ 195 000 – 187 500 sien (ii) hierbo	Twee punte R7 500 Indien foutief sien bewerkings. Kan nie volpunte kry as ekstra bewerkings						
Bereken: Vaste bates drawaarde op 28 Februarie 2019							
Bewerkings	Antwoord						
✓ ☒ sien (i) hierbo ☒ sien (ii) hierbo 10 190 000 – 37 500 – 187 500 225 000 twee metode punte OR: 10 190 000 – (400 000 – 212 500 + 37 500) Een punt een metode.punt een metode.punt Aanvaar ook grootboekrekening format <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"><tr><td>10 190 000</td><td>35 700</td></tr><tr><td></td><td>187 500</td></tr><tr><td></td><td>9 965 000</td></tr></table>	10 190 000	35 700		187 500		9 965 000	een deel korrek R9 965 000 ✓
10 190 000	35 700						
	187 500						
	9 965 000						

5

2

4

4.2.2 Bereken die korrekte netto wins na belasting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019. Dui (+) vir toename en (–) vir afname aan.

Bewerkings	Antwoord
Foutiewe netto wins voor belasting	822 700
Voorsiening vir oninbare skulde aansuiwering	(65 000) ✓
Advertensies	9 800 ✓
Huurinkomste [(334 000—9000)/13 000]+ 3 000	(28 000) ✓✓*
Addisionele waardevermindering Sien 4.2.1 (i)	(37 500) ✓
Wins met verkoop van bate sien 4.2.1	7 500 ✓
Inkomstebelasting (155 000 + 43 000)	(198 000) ✓✓*
Korrekte netto wins na belasting	511 500 ✓ *Een deel korrek

9

4.2.3 BEHOUE-INKOMSTE-NOTA:

Saldo aan begin	865 300
Netto wins na belasting sien 4.2.2	511 500 ✓
Aandele teruggekoop (360 000 ✓ x R0,30 ✓) 4,10 – 3,80 ignoreer hakies	(108 000) ✓
Gewone aandeledividende ignoreer hakies	(783 200) ✓✓*
Interim	295 200 ✓
Finaal (2 440 000 x R0,20)	488 000 ✓✓*
Saldo aan einde Kontroleer bewerking aandele teruggekoop en aandele dividende moet afgetrek word	485 600 ✓

9

* een deel korrek

4.2.4

VISIV BPK. STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE (BALANSSTAAT) OP 28 FEBRUARIE 2019		
BATES		
Niebedryfsbates	(TB – BB)	10 624 000☑
Vaste/Tasbare bates	sien 4.2.1	9 965 000☑
Vaste deposito	Balansseersyfer 3	659 000☑
Bedryfsbates	BL X 0,8 akkuraatheid punt	2 320 000✓✓
Voorrade		1 102 000
Handels- en ander ontvangbare bedrae # (1 090 000✓ – 65 000✓ + 9 800✓ + 7 600✓) Advertensie		1 042 400☑*
Kontant en kontantekwivalente	Balansseersyfer	175 600☑
TOTALE BATES	9 sien totale ekwiteit en laste	12 944 000☑
EKWITEIT EN LASTE		
Gewone aandeelhoudersbelang	bewerking	8 637 600☑
Gewone aandeelkapitaal		8 152 000
Behoue Inkomste	Sien 4.2.3 2	485 600☑
Niebedryfslaste		
Verbandlening (1 758 000 ✓ – 351 600 ☑) sien BL hieronder	3	1 406 400☑*
Bedryfslaste		2 900 000
Handels – en ander betaalbare bedrae (1 906 800 ✓ + 28 000☑ + 7 600 ✓ + 75 000✓) huurinkomste sien 4.2.2		2 017 400☑*
SAID: Inkomstebelasting	kan deel wees van H ea BB	43 000✓✓
Aandeelhouders vir dividende	kan deel wees van H ea B sien 4.2.3	488 000☑
Korttermyndeel van lening	Balansseersyfer 10	351 600☑
TOTALE EKWITEIT EN LASTE		12 944 000☑*

* Een deel korrek

-1 vir aanbieding in elke geval bv.. max -2)
Veeemde items -1 maks -1

27

4.3 OUDITVERSLAG**4.3.1 Watter soort auditverslag het die maatskappy ontvang?**

Weerhouding van mening ✓ aanvaar geldige verduideliking

1

4.3.2 Gee TWEE voorbeelde van auditbewyse wat die ouditeure sou nodig hê.

✓ ✓

TWEE geldige & verskillende voorbeelde

Wees bewus van ander geldige voorbeelde wat betrekking het op inkomstes en uitgawes

Bateregister

Joernale

debiteure state

fisiese inspeksies

(getekende) kontrakte

Brondokumente bv fakture grootboeke

krediteurestate

bankstate

EFO bewyse van betalings

2

4.3.3 Buiten die bedryfsverhouding, identifiseer een bereken EEN ander finansiële aanwyser wat die ouditeure kon gebruik het om op hierdie mening te besluit.

Vuurproefverhouding ✓

2 320 000 – 1102 000 / of H en ander Ontb & K en KE

sien 4.2.4

1 218 000 ☒ : 2 900 000 ✓ = 0,4 : 1 ☒ een deel korrek, moet x:1 wees

4

Verduidelik wat die direkteure sou kon doen om hierdie mening deur die ouditeure te voorkom. Verskaf TWEE punte✓ ✓
TWEE geldige & verskillende verduidelikings

Skakel beleggings om na kontant

Stel die terugkoop van aandele uit (na 'n tyd wanneer die likiditeit verbeter)

Verseker dat die ouditeure en direkteure voldoen aan die nuutste Maatskappiewet

Probeer die ouditeure oortuig dat die solvensie goed is

Reik meer aandele aan publiek of bestaande aandeelhouders uit

Bied uitgifte aandele aan aandeelhouders (eerder as meer dividende betaal)

Maatskappy bied hoër dividende aan aandeelhouders eerder as aandele terugkoop

Verminder dividende betaal om likiditeit te verbeter

Heronderhandel leningsterugbetalings/kredietterme

Moedig meer kontantverkope aan / ontslae raak van voorraad

2

TOTALE PUNTE

70

VRAAG 5**5.1**

5.1.1	B ✓
5.1.2	A ✓
5.1.3	C of A ✓
5.1.4	B ✓

4

5.2 SUNSET BPK.**5.2.1**

Bereken: Inkomstebelasting betaal	
Bewerkings	Antwoord
$ \begin{array}{r} 477\,900 - 63\,000 - 18\,000 \\ \checkmark \quad \quad \checkmark \quad \quad \checkmark \\ - 477\,900 + 63\,000 + 18\,000 \text{ merk een lyn/ aanvaar hakies} \\ \text{Een punt} \quad \text{een punt} \quad \text{een punt} \end{array} $	☒ een deel korrek 396 900
Bereken: Dividende betaal	
Bewerkings	Antwoord
$ \begin{array}{r} 195\,000 + 420\,00 \quad 1200\,000 \times 0,35 \\ \checkmark \quad \quad \checkmark \quad \checkmark \\ \text{OF: } 195\,000 + 792\,000 - 372\,000 \\ - 195\,000 - 792\,000 + 372\,000 \text{ merk een lyn/ aanvaar hakies} \\ \text{een punt} \quad \text{een punt} \quad \text{een punt} \end{array} $	☒ een deel korrek 615 000
Bereken: Opbrengs uit aandele uitgereik	
Bewerkings	Antwoord
$ \begin{array}{r} \text{one mark} \quad \text{two marks} \\ 9\,300\,000 \quad 300\,000 \times R6,20 \quad - 7\,724\,000 \\ \checkmark \quad \quad \checkmark \quad \checkmark \quad \checkmark \\ \begin{array}{ r r } \hline 1\,860\,000 & 9\,300\,000 \\ \hline 7\,724\,000 & 284\,000 \\ \hline \end{array} \end{array} $	☒ een deel korrek 284 000
Bereken: Vaste bates aangekoop	
Bewerkings	Antwoord
$ \begin{array}{r} 10\,658\,000 - 490\,000 - 408\,000 - 11\,835\,100 \\ \checkmark \quad \quad \checkmark \quad \quad \checkmark \quad \checkmark \text{ kies slegs een lyn} \\ \text{OF } 11\,835\,100 + 490\,000 + 408\,000 - 10\,658\,000 \\ \begin{array}{ r r } \hline 10\,658\,000 & 408\,000 \\ \hline 2\,075\,100 & 490\,000 \\ \hline & 11\,835\,100 \\ \hline \end{array} \end{array} $	☒ een deel korrek 2 075 100

6

5

5.2.2 Bereken finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019:

% bedryfswins op verkope	
Bewerkings	Antwoord
$ \frac{2\,033\,900}{8\,725\,000} \times 100 \quad \text{kontroleer bewerking: een deel korrek} $	23,3% ✓ Aanvaar 23 %
Netto batewaarde per aandeel	
Bewerkings	Antwoord
$ \frac{8\,625\,000}{1\,240\,000} \times 100 \quad \text{kontroleer bewerking: een deel korrek} $	695,6 sent ✓ Aanvaar 696 sent Of R6,96
Skuld-ekwiteit-verhouding	
Bewerkings	Antwoord
$ 3\,500\,000 : 8\,625\,000 \quad \text{kontroleer bewerking: een deel korrek} \quad \text{moet wees x:1} $	0,4 : 1 ✓

4

4

4

5.3 HORIZON BPK. en OPTIMA BPK.**5.3.1 Verduidelik hoekom direkteure in die prys van hulle maatskappye se aandele op die JSE moet belangstel.**

Enige een geldige kommentaar ✓✓ **een punt vir gedeeltelike of onvolledige antwoord**
Antwoord vir 2 punte:

- Dit toon publieke vertroue in die maatskappy.
- Dit kan met ander maatskappye/ eksterne aanwysers vergelyk word
- Aandeelhouers wil kapitale groei op hulle belegging hê.
- Direkteure sal beoordeel word op die prestasies van die aandele aangesien dit op die preastase van die maatskappy dui.

2

Bereken die aantal bykomende aandele in Horizon Bpk. wat Mike in 2019 op die JSE kon koop.

Bewerkings	Antwoord
✓ R420 000 ÷ R8,40 ✓	✓ een deel korrek 50 000 aandele

3

Lewer kommentaar op die prys Mike vir hierdie aandele betaal het en gee TWEE redes waarom hy moontlik tevrede was on hierdie prys te betaal.

Vergelyk prys betaal met NBW ✓ Syfers ✓ Redes ✓✓ ✓✓

HORIZON Bpk: JSE Prys is meer as NBW met 90 sent (R8,40 – R7,50)

Geldige redes vir HORIZON:

- Hy wil die meerderheidsaandeelhouer wees
- Hy kan meer invloed op die besluite van die raad van direkteure uitoefen
- JSB prys toon publieke aanvraag na aandele
- Potensiaal is vir hoër opbrengs in toekoms

6

5.3.2 Verduidelik jou mening oor watter maatskappy die beste dividenduitbetalingsbeleid het. Haal syfers aan.

Keuse van maatskappy: OF Horizon Bpk. OF Optima Bpk. ✓

Rede: OF terughou van fondse OF beloon aandeelhouers ✓

Syfers: Horizon Bpk. betaal 67% uit (65c van 97c verdien) ✓✓ **haal twee syfers of % aan**

Syfers: Optima Bpk. betaal 96% uit (80c van 83c verdien) ✓✓ **haal twee syfers of % aan**

Wees bewus van alternatiewe maniere van verduideliking en berekeninge bv bedrag of % teruggehou

6

Vergelyk en lewer kommentaar op die % opbrengs op eienaarsbelang wat deur ELKE maatskappy verdien is. Haal syfers aan.

Horizon Bpk. verdien 6,2% ✓ **ken twee punte vir die verskil 12 %**

Optima Bpk. verdien 18,2% ✓

Vergelyking (kan geimpliseer word) ✓

Vergelyk met rentekoers (6,5%) ✓

4

Mike voel dat die verdienste per aandeel (VPA) van Optima Bpk. aansienlik beter as die van Horizon Bpk. is. Verduidelik waarom hy so voel. Haal syfers of berekeninge aan.

Haal VPA van Horizon Bpk aan 97 sent ✓

Haal VPA van Optima Bpk aan 83 sent ✓

Vergelyk VPA van beide maatskappye met:

Aandelewaaarde **OF** aantal aandele besit **OF** % OOAB **OF** Netto wins ✓

Identifiseer syfers vir enige vergelyking hieronder ✓✓

	Horizon Bpk	Optima Bpk
•	Koste van aandele is hoog, 750s of 840s (opbrengs verdien is 12,9% of 11,5%)	Koste van aandele is laag 445s of 400s (opbrengs verdien is 18,7% of 20,8%)
•	VPA is verdien op 580 000 aandele	VPA is verdien op 1 430 000 aandele
•	% OOAB is 6,2%	% OOAB is 18,2%
•	NW na belasting is R1 202 800 (97s x 1 240 000 aandele)	NW na belasting is R2 158 000 (83s x 2 600 000 aandele)

5

5.3.3

Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Horizon Bpk. geneem is in reaksie op die stand van die ekonomie en hoe hierdie besluite die maatskappy in die toekoms sal beïnvloed.

Besluite: Twee geldige besluite ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Vaste bates verkoop R1 800 000/ Geen nuwe vaste bates gekoop (R0)
- Beleggings verminder R900 000
- Lening terugbetaal R1 600 000

Inloed op Horizon Bpk. in die toekoms:

Enige een geldige kommentaar: ✓✓ een punt vir gedeeltelike of onvolledige antwoord

- Die infrastruktuur / grootte van maatskappy verminder wat toekomstige winste sal beïnvloed OF
- Die verminder infrastruktuur/ / grootte van maatskappy kan tot kostebesparings lei (of verhoogde winste)

Antwoord vir een punt:

- Bespaar op rente/ minder risiko

6

Verduidelik TWEE besluite wat deur die direkteure van Optima Bpk. geneem is wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed. Haal TWEE finansiële aanwysers aan en lewer kommentaar.

Besluite: Twee geldige besluite ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Lening verhoog R3 800 000
- Aandele uitgereik R200 000

Haal TWEE finansiële aanwysers aan wat risiko en hefboomfinansiering beïnvloed en lewer kommentaar.

Haal aanwysers met syfer aan: skuld/ekwiteit verhouding: 0,7 : 1; OOTKA 15,1%;

Kommentaar op: verhoogde risiko /positiewe hefboom (OOTKA meer as rentekoers)

8

TOTALE PUNTE

75

VRAAG 6

6.1

Vreemde
inskrywings -
1 max -2

	KONTANTBEGROTING		
	Nov. 2019	Des. 2019	Jan. 2020
Drukker gekoop	40 800 ✓		
Waarde- vermindering			
Advertensies			48 000 ✓
Lening ontvang		100 000 ✓	
Lening- terugbetaling			*5 000 ✓
Rente			*1 000 ✓✓

GEPROJEKTEERDE INKOMSTESTAAT		
Nov. 2019	Des. 2019	Jan. 2020
	680 ✓	680 ✓
		4 000 ✓✓
		1 000 ✓

11

6.2

Bereken die % debiteure wat hulle rekeninge vereffen in die 2de maand wat op die transaksiemaand van kredietverkope volg.

Bewerkings	Antwoord
$\frac{67\,500}{90\,000} \checkmark \text{ of } \frac{75\,000}{100\,000} \text{ of } \frac{90\,000}{120\,000} \times \frac{100}{1}$	Een deel korrek 75%✓

3

Bereken die % debiteure wat aan die einde van die 3de maand wat op die transaksiemaand van kredietverkope volg, as oninbaar afgeskryf word.

Bewerkings	Antwoord
$1000 - 67\,500 - 19\,800$ $(2\,700 \checkmark \checkmark \div 90\,000 \checkmark) \times 100$ OF: $\frac{100\,000 - 75\,000 - 22\,000}{3\,000 \div 100\,000} \times 100$ two marks one mark see above 19 800/90 000 of 22 000/100 000 OF: 100% – 75% – 22% - 97% twee punte Een punt een mpunt een punt	Een deel korrek 3%✓

4

6.3.1

Die kantoorwerkers is ongelukkig oor die verhoging wat Thembi hulle op 1 Oktober 2019 gegee het. Verduidelik wat sy aan hulle moet sê. Verskaf TWEE punte. Haal syfers of berekeninge aan. Slegs een syfer nodig per punt

part-marks for partial or incomplete answers ✓✓✓ Enige twee geldige en verskillende punte ✓ ✓ Syfers/Berekeninge	Hulle het 'n (groot) verhoging van 20 % (onbegroot) ontvang (wat meer is as is inflasie) $(1\,840 / 9\,200 = 20\%)$ 'groot' hoef nie genome te word as 20% verskaf is nie
	Verkoopteikens (onder met R110 000) BW mikpunt (onder met R38 000) nie bereik maar verhoging in lone toegestaan (20%)
	Die direkteur het R10 000 verlaging in vergoeding/verminder van R50 000 tot R40 000/meet 20%
	Hulle het opleiding ontvang, koste R40 000 (R25 000 oorbegroting) wat hulle in toekoms sal bevoordeel

6

6.3.2

Thembi betaal haar seun, Jacob, om deelyds matte by klante af te lewer en te installeer. Sy begroot R2,80 per meter hiervoor. Lewer kommentaar op die beheer van hierdie uitgawe. Haal syfers of berekeninge aan.

Kommentaar op swak kontrole / etiek in September ✓ syfer/s ✓
Kommentaar op goeie kontrole in Oktober ✓ syfer/s ✓

Verwagte antwoorde vir September:

Hy was oorbetaal n September (al het hy nie teikens behaal nie)

Syfers: R14 000 / R10 640 / R3 360

Verwagte antwoorde vir Oktober:

Hy was korrek betaal (alhoewel dit oorbegroot was agv verbeterde verkope)

Syfers: R 16 800 / R14 000 / R2 800

Bewerkings: September:

Begroot $5\,000 \times 2,80 = R14\,000$

Werklike behoort $3\,800 \times 2,80 = R10\,640$ maar R14 000 spandeer

Bewerkings: Oktober:

Begroot = R14 000

Werklike behoort : $6\,000 \times 2,80 = R16\,800$ te wees

4

6.3.3

'n Nuwe mededinger het op 1 September 2019 in die omgewing begin handel dryf. Verskaf syfers om die impak op verkope in September te illustreer.

Kommetaar ✓ syfer/s ✓

Vergelyk begrote Verkope tot werklike verkope

Verkoopbegroting was R490 000 en die werklik was R380 000 / R110 000 onder die begrote bedrag / 22,4% val van verwagte

OF: vergelyk verwagte meters met werklike meters twee punte

Verkope val van $5\,000\text{m}^2$ begroot tot $3\,800\text{m}^2$ werklik / $1\,200\text{m}^2$ onder begroot / 24% minder as verwag

2

Verduidelik die DRIE besluite wat Thembi in Oktober geneem het in reaksie op die nuwe mededinger. Haal syfers of berekeninge aan.

Verduideliking (met syfers)

✓ ✓ ✓
Enige drie geldige en verskillende besluite

Moedig krediet verkope R296 000 bo begroting (R326 000) verhoging in werklik aan met aansporings in teenstelling tot kontantverkope (bv. Korting of verlengde betaaltdperk)

Verminder verkoopprys per m tot R88 per m (van R100) verminder winsopslag van 67% tot 47%

✓ ✓ ✓
Syfers

Spandeer R40 000 op opleiding maar slegs R15 000 begroot/ opleiding verhoog tot R40 000 in Oktober (oorbegroot met R25 000).

Verander salarisstruktuur van verkoopman van vaste salaris van R20 000 pm tot 'n kommisie van R52 800/10% van verkope

6

6.3.4

Bereken die bedrag wat sy werklik in November 2019 aan die krediteure sal moet betaal.

Bewerkings	Antwoord
$528\,000 \times 60/88$ $360\,000 \times 50\% \times 95\%$ Okt KVV	R171 000 ✓ een deel korrek

4

TOTALE PUNTE

40